

Povedení reportéři

Oldřich a Daniel se rozloučili se seriózní prací, neboť objevili nový, lepší zdroj příjmů. Inspirováni pořadem vysílaným televizí, v němž se reportéři dotazovali náhodných kolemjdoucích na jejich názory, vymysleli za tím účelem následující scénář. Oldřich bude v pasáži na pěší zóně oslovovat chodce a předstírat, že provádí průzkum na téma „ Strach před kriminalitou – běžný pocit občanů?“, zatímco Daniel se mezitím ze strany přitochí k dotazovanému, obhlédne jeho kapsy a příruční kabelu a nepozorovaně z nich vytáhne peněženku, kterou rychle ukryje pod bundou. Získané peníze si mezi sebou rozdělí rovným dílem.

Takto během odpoledne 1. 3. 2010 úspěšně postupovali v pěti případech, v nichž se jim podařilo získat celkem 20 000 Kč. V šestém případě však oslovený muž ucítil pohyb, kterým Daniel vytahovat jeho napěchovanou peněženku s 27 000 Kč z kapsy kalhot, a jal se procházejícího Daniela pronásledovat. Daniel z obavy před prozrazením rychle peněženku i s jejím obsahem odhodil, ale hned poté byl dopaden přivolanou policejní hlídkou.

Otázky

1. Jak právně posoudíme jednání Oldřicha a Daniela ? Odůvodněte.
2. Jaký význam pro právní kvalifikaci by mělo, kdyby se v jedné z peněženek, které Daniel vyňal z kapes a pootevřených kabel oslovených lidí, nacházela i kilometrická banka na vlak v hodnotě 2 000 Kč, stravenky Gastro v hodnotě 1 000 Kč, vkladní knížka s vkladem 450 000 Kč a bankovní platební karta American Express ? Odůvodněte.
3. Změnilo by se právní posouzení případu popsaného před otázkami, kdyby bylo zjištěno, že Daniel se uvedeného jednání dopustil měsíc po svém propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v délce tří let, který si odpykal za sérii krádeží vloupáním do chat a chalup, při níž způsobil škodu nejméně 100 000 Kč ? Odpověď odůvodněte.

4. Oldřich byl za uvedenou trestnou činnost odsouzen k trestu obecně prospěšných prací ve výměře 200 hodin a k peněžitému trestu, který činil 80 denních sazeb o výši 100 Kč. Kdy dojde k zahazení jeho odsouzení, jestliže Oldřich peněžité zaplatil ihned po právní moci rozsudku, ale výkon trestu obecně prospěšných prací nenastoupil a v důsledku toho bylo rozhodnuto o jeho přeměně na trest odnětí svobody ? Jaké právní účinky jsou se zahazením odsouzení spojeny ? Odůvodněte.

5. Policejní orgán Daniela pro skutek uvedený v zadání zadržel podle § 76 odst. 1 tr. řádu. Daniel žádal, aby mu bylo umožněno zvolit si obhájce, jinak se k věci nebude vyjadřovat. Policejní orgán jeho žádost odmítl s odůvodněním, že právo zvolit si obhájce má až poté, co bude předán s návrhem na potrestání soudu. Postupoval policejní orgán správně ? Odůvodněte.

6. Daniel byl rozsudkem uznán vinným za skutek popsany v zadání před otázkami a byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, který rozsudkem potvrdil i odvolací soud. Proti rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání, kterým napadl výrok o trestu, s tím, že je nepřiměřeně tvrdý. Odkázal přitom na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu. Jak dovolací soud rozhodne o podaném dovolání ?

7. V jiné trestní věci policejní orgán uložil obviněnému usnesením podle § 66 odst. 1 tr. řádu pořádkovou pokutu ve výši 3 000 Kč za to, že se opětovně bez omluvy nedostavil k výslechu. Proti tomuto usnesení podal obviněný stížnost, v níž uvedl, že byl hospitalizován v nemocnici a jeho zdravotní stav mu nedovolil výzvě vyhovět. Policejní orgán tyto skutečnosti ověřil a zjistil, že se zakládají na pravdě. Jaké možnosti dalšího postupu poskytuje trestní řád policejnímu orgánu v takovém případě ?

Poznámka:

1. U všech závěrů obsažených v odpovědích týkajících se subsumpce případu pod zákonné ustanovení musí být ustanovení přesně citováno (nejen jeho název, ale i číslo paragrafu, odstavce, písmeno, alinea).

2. Při subsumpci musí být provedena konfrontace požadavků obsažených v zákonném ustanovení se skutkovým zjištěním (podobně jako to činí soud ve výroku rozsudku).

3. Závěry obsažené v odpovědích musí být náležitě odůvodněny (např. třeba uvést, proč třeba určité jednání posuzovat jako účastenství ve formě návodu a nikoli jako spolupachatelství).

Povedení reportéři – řešení

1. Oldřich a Daniel jsou trestně odpovědní jako spolupachatelé (§ 23 tr. zák.) přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zák. spáchaného pokračováním podle § 116 tr. zák., dílem dokonaného, dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zák.

Zatímco Oldřich předstíral provádění průzkumu názorů občanů a oslovoval je se svými dotazy, Daniel jim vytahoval peněženky z kapes a příručních zavazadel a rychle je ukryl pod bundou, přičemž získané peníze si mezi sebou rovným dílem rozdělili,

tedy Oldřich a Daniel si společným jednáním přisvojili cizí věc, tím, že se jí zmocnili, na cizím majetku způsobili škodu nikoliv nepatrnou a čin spáchali na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě.

O spolupachatele jde tehdy, jestliže trestný čin je spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob (§ 23 tr. zák.). Daniel a Oldřich svým jednáním uskutečňovali plán přisvojit si společně cizí věc jejím zmocněním. Daniel se zmocnil cizí věci, kterou měl jiný na sobě nebo při sobě. Oldřich se sice této věci nezmocnil, ale jeho jednání, založené na společném uskutečnění plánu přisvojit si takovou věc jejím zmocněním, tvořilo součást přímého útoku na objekt trestného činu a působilo současně. Trestný čin krádeže byl tedy spáchán společným jednáním Oldřicha a Daniela. Jednání každého z nich představovalo článek řetězu působícího současně a směřovalo k přímému vykonání trestného činu. Úmysl obou osob pokrýval spáchání trestného činu krádeže společným jednáním, o čemž svědčí i společné plánování činu včetně plánovaného rozdělení zisku.

Škoda, kterou způsobili pěti dokonanými krádežemi činí 20 000 Kč. Podle vykládacího pravidla uvedeného v § 138 odst. 1 tr. zák. se jedná o škodu nikoliv nepatrnou. Tuto hranici nepřekročili ani pokusem krádeže, kterým hodlali získat dalších 27 000 Kč (celková výše škody tedy měla činit 47 000 Kč). Jejich jednání proto posoudíme jako trestný čin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Peněženka v kapse kolemjdoucího je věcí, kterou má jiný na sobě, táž věc v příručním zavazadle je věcí, kterou má jiný při sobě ([205 odst. 1 písm. d) tr. zák.].

Jednání obou spolupachatelů bylo složeno ze šesti útoků naplňujících skutkovou podstatu stejného trestného činu [krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zák.], bylo vedeno jednotným záměrem (opatřit si nový, lepší zdroj příjmů), spojeno stejným způsobem

provedení a blízkou souvislostí časovou (bylo uskutečněno v jeden den) i v předmětu útoku (cizí peněženky). jedná se tedy o pokračování v trestném činu ve smyslu § 116 tr. zák.

Pokračování v trestném činu bylo spácháno pěti útoky, které naplňovaly znaky dokonaneho trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zák., a jedním útokem, který naplňoval znaky pokusu trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zák. O pokus trestného činu se jednalo proto, že obvinění dosud nezaložili „panství nad věcí“ (poškozený ucítil pohyb, kterým Daniel vytahoval jeho peněženku z kapsy kalhot) a ihned začal Daniela pronásledovat.

Pokračování v trestném činu není vyloučeno, jestliže jde o trestný čin dílem dokonany, dílem ve stadiu pokusu trestného činu.

Krádež podle § 205 odst. 1 tr. zák. je přečinem, neboť trestní zákoník za ni stanoví trest odnětí svobody až na dvě léta (§ 14 odst. 2 tr. zák.).

2. Oldřich a Daniel by jako spolupachatelé (§ 23 tr. zák.) spáchali pokračování v přečinu krádeže podle § 116, § 205 odst. 1 písm. a), d), odst. 3 tr. zák. v jednočinném souběhu s přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zák.

Kilometrická banka i stravenky Gastro jsou věci, která tvoří předmět útoku trestného činu krádeže. Krádež těchto věcí má za následek zvýšení škody způsobené pokračováním trestného činu krádeže, neboť škody způsobené jednotlivými dílčími útoky pokračování se sčítají. Krádeží by tedy v tomto případě byla způsobena větší škoda (§ 138 odst. 1 tr. zák.). Byl-li trestný čin spáchán spolupachateli, odpovídá každý z nich, jako by trestný čin spáchal sám. To znamená, že škody způsobené jednotlivými spolupachateli se sčítají a každému ze spolupachatelů se přičítá celá způsobená škoda.

Vkladní knížka je jen dokladem prokazujícím pohledávku. Proto odcizení vkladní knížky v úmyslu vybrat vklad na ni uložený je přípravou k trestnému činu krádeže podle § 21 odst. 1, § 205, ale ovšem pouze ve vztahu k § 205 odst. 5 tr. zák., tedy jen tehdy, jestliže krádež je zvlášť závažným zločinem, protože příprava je trestná pouze u zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3, § 20 odst. 1). V ostatních případech je krádež vkladní knížky sama beztrestná (srov. Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. Praha: Leges 2009, s. 586 a č. 15/1974 a č. 23/1991 Sb. rozh. tr.).

Z uvedeného vyplývá, že do celkové výše škody způsobené krádeží nemůžeme přičítat vklad uložený na vkladní knížce, a tedy celková škoda způsobená spolupachateli činí 50 000

Kč, což podle vykládacího pravidla uvedeného v § 138 odst. 1 tr. zák. je tzv. větší škoda. Proto jednání obviněných posoudíme jako trestný čin krádeže podle § 205 odst. 3 tr. zák.

Pokud se v jedné z peněženek, kterých se Oldřich s Danielem zmocnili s úmyslem si je přisvojit, nacházela bankovní platební karta American Express, pak si oba spolupachatelé společným jednáním rovněž opatřili platební prostředek jiného.

Bankovní platební karta American Express je platebním prostředkem ve smyslu § 234 tr. zák. Ochrana se tímto ustanovením poskytuje i jiným než tuzemským platebním prostředkům (§ 238 tr. zák.).

Krádež podle § 205 odst. 3 tr. zák. (se sazbou trestu odnětí svobody na jeden rok až pět let) i neoprávněné opatření platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zák. (se sazbou trestu odnětí svobody až na dvě léta) jsou přečiny, neboť trestní zákoník stanoví u obou těchto trestných činů trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let (§ 14 odst. 2 tr. zák.).

Vzhledem k tomu, že jedním z dílčích útoků pokračujícího přečinu činu krádeže byl spolupachateli porušen vedle zájmu na ochraně vlastnictví věci zároveň i zájem na ochraně řádného fungování bezhotovostního platebního styku, jedná se o jednočinný souběh pokračování v přečinu krádeže s přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku.

3. Oldřich by byl spolupachatelem (§ 23 tr. zák.) přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zák. a Daniel spolupachatelem (§ 23 tr. zák.) přečinu krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zák.

Jestliže by se Daniel dopustil jednání uvedeného v zadání měsíc po svém propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v délce tří let, který si odpykal za sérii krádeží vloupáním do chat a chalup, přisvojil si cizí věc tím, že se jí zmocnil, a byl za čin uvedený v § 205 odstavci 1 v posledních třech letech potrestán. Daniel byl v posledních třech letech potrestán, neboť v té době vykonal alespoň část uloženého trestu odnětí svobody. Jestliže je ustanovení § 205 odst. 2 tr. zák. určeno pro pachatele, který byl v posledních třech letech potrestán za přečin krádeže spáchaný podle § 205 odst. 1 tr. zák., tím spíše je ho nutno aplikovat u pachatele, který byl takto potrestán za krádež přísněji trestnou.

Pro spolupachatelství je postačující, jestliže společným jednáním jsou naplněny znaky téhož trestného činu, byť je toto jednání vyjádřeno ve dvou různých základních skutkových podstatách, lišících se okruhem pachatelů. Ustanovení § 205 odst. 2 nutno aplikovat na

pachatele, který splňuje stanovené podmínky recidivy, ustanovení § 205 odst. 1 na pachatele ostatní.

4. Soud zahradí odsouzení po uplynutí tří let od výkonu trestu odnětí svobody, ve který byl přeměněn nevykonaný trest obecně prospěšných prací [§ 105 odst. 1 písm. d), odst. 5 tr. zák.].

Zahrazením odsouzení nastává účinek, že se na pachatele hledí, jakoby nebyl odsouzen, (§ 106 tr. zák.) a že jeho odsouzení není uváděno ve výpisu z Rejstříku trestů (§ 365 odst. 1 tr. řádu).

Podle § 105 odst. 1 písm. e) tr. zák. při uložení peněžitého trestu za úmyslný trestný čin soud odsouzení zahradí, vedl-li odsouzený po jeho výkonu řádný život nepřetržitě po dobu nejméně jednoho roku.

Přeměněný trest obecně prospěšných prací je nutno považovat pro účely zahrazení odsouzení za trest odnětí svobody. Nevykonaný trest obecně prospěšných prací se přeměňuje v poměru jedna hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací v jeden den odnětí svobody (§ 65 odst. 2 tr. zák.). Odsouzení k trestu odnětí svobody nepřevyšujícímu jeden rok soud zahradí, vedl-li odsouzený po jeho výkonu řádný život nepřetržitě po dobu nejméně tří let [§ 105 odst. 1 písm. d) tr. zák.].

Z ustanovení § 105 odst. 5 tr. zák. plyne, že v případech, kdy bylo pachateli uloženo více trestů vedle sebe, nelze odsouzení zahradit, pokud neuplynula doba pro zahrazení toho trestu, k jehož zahrazení je stanovena doba nejdelší.

K zahrazení odsouzení tedy dojde až po uplynutí tří let od výkonu přeměněného trestu odnětí svobody.

(Při splnění podmínek § 105 odst. 3 tr. zák. by bylo možno zahradit odsouzení i před uplynutím této doby).

Je-li odsouzení zahrazeno, nastává účinek, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen (§ 106 tr. zák.). Tato právní fikce neodsouzení znamená, že zanikají právní následky vznikající na základě zákona z právní skutečnosti odsouzení (např. recidiva), právní moc odsuzujícího rozsudku však zůstává nedotčena. Zahrazené odsouzení nesmí být vykazováno ve výpisu z Rejstříku trestů, který se vydává občanu na jeho žádost k prokázání bezúhonnosti v občanském životě (§ 365 odst. 1 tr. řádu).

5. Nepostupoval, viz § 76 odst. 6, § 179b odst. 2 tr. řádu.

O přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 tr. zák., jehož se Daniel dopustil, se bude konat zkrácené přípravné řízení, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 179a odst. 1 písm. a) tr. řádu. Přečin krádeže podle § 205 odst. 1 tr. zák. je trestným činem, o kterém přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu (§ 16 tr. řádu). Za tento přečin je možno uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, tedy jde o trestný čin, na který trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta. Podezřelý Daniel byl policejní hlídkou přistižen bezprostředně po spáchání tohoto trestného činu.

Ve zkráceném přípravném řízení má zadržený podezřelý vždy právo zvolit si obhájce již v průběhu zadržení a právo radit se s ním bez přítomnosti třetí osoby již v průběhu zadržení; rovněž má právo požadovat, aby obhájce byl přítomen při jeho výslechu, ledaže je obhájce ve lhůtě 48 hodin nedosažitelný [§ 76 odst. 6, § 179b odst. 2 tr. řádu]. Pokud by nebyl zadržený podezřelý po výslechu propuštěn na svobodu, ale byl by předán ve lhůtě 48 hodin soudu s návrhem na potrestání, musí mu být dána lhůta ke zvolení obhájce, a pokud by si ho v této lhůtě nezvolil, bylo by mu třeba obhájce na dobu, po kterou trvají důvody zadržení, ustanovit [§ 179b odst. 2 tr. řádu]. Postup policejního orgánu tedy neodpovídal ustanovení § 76 odst. 6, § 179b odst. 2 tr. řádu.

6. Nejvyšší soud dovolání odmítne podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. řádu.

Z charakteru dovolatelem uplatněné argumentace lze jednoznačně dovodit, že jeho námitky nesměřují proti právnímu posouzení skutku. Právním posouzením skutku se totiž rozumí jeho kvalifikace.

Jiným hmotněprávním posouzením než posouzením skutku je zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva, a to jak hmotného práva trestního, tak i jiných právních odvětví.

Argumentací dovolatele, tj. odkazem na „nepřiměřenou tvrdost“ uloženého trestu, není naplněn žádný z důvodů dovolání podle ustanovení § 265b odst. 1 tr. řádu. Platí totiž, že obsah konkrétně uplatněných námitek, tvrzení i právních názorů, o něž je v dovolání opírána existence určitého dovolacího důvodu, musí skutečně věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. řádu, nestačí jen formální poukaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

Za jiné nesprávné hmotněprávní posouzení, na němž je založeno rozhodnutí ve smyslu důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu, je možno, pokud jde o výrok o trestu, považovat jen jiné vady tohoto výroku záležející v porušení hmotného práva, než jsou otázky druhu a výměry trestu, viz č. 23/2003 Sb. rozh. tr.

7. Policejní orgán může buď sám rozhodnout autoremedurou podle § 146 odst. 1 tr. řádu, nebo postupovat podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu.

Podle § 146 odst. 1 tr. řádu orgán, proti jehož usnesení stížnost směřuje, může ji sám vyhovět, nedotkne-li se změna původního usnesení práv jiné strany trestního řízení (autoremedura). Policejní orgán tedy může stížnosti sám vyhovět, neboť změnou původního rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty nejsou práva jiné strany trestního řízení dotčena. Při rozhodování autoremedurou bude policejní orgán postupovat analogicky podle ustanovení § 149 odst. 1 tr. řádu, tj. napadené rozhodnutí zruší.

Pokud policejní orgán tento postup nezvolí, předloží věc k rozhodnutí státnímu zástupci, který vykonává nad přípravným řízením dozor [§ 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu]. Podle § 146a odst. 2 tr. řádu tento státní zástupce předkládá věc k rozhodnutí soudu. O stížnosti proti rozhodnutí policejního orgánu o uložení pořádkové pokuty pak rozhoduje soud, v jehož obvodu je tento státní zástupce činný (§ 146a odst. 2 tr. řádu).

Z hlediska požadavku rychlosti řízení by měl mít postup podle § 146 odst. 1 tr. řádu přednost.